

РЕЦЕНЗИЯ

от **Антон Кирилов Грозданов**
доцент по научната специалност „Гражданско и семейно право“, 05.05.08 – доктор по право
ВСУ „Черноризец Храбър“, Юридически факултет.
Професионално направление: 3.6. „Право“

ОТНОСНО: Дисертационен труд на тема „МЕРКИ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО СПОРЕД ЗАКОНА ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО“

Автор: Нели Цанкова Карацанова – Роудс

Правно основание: Заповед №777/03.07.2017 на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“.

1. Нели Цанкова Карацанова - Роудс, докторант на самостоятелна подготовка към Юридическия факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“ - катедра „Правни науки“, е представила за защита пред научно жури дисертационен труд на тема „МЕРКИ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО СПОРЕД ЗАКОНА ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО “.

Научен ръководител: проф. д-р Симеон Тасев.

Дисертацията, в общ обем 256 страници е структурирана, както следва: Списък на използваните съкращения; Увод; Глава първа: Същност на правната закрила на детето според Закона за закрила на детето. Законодателни мерки за закрила.; Глава втора: Мерки за закрила на детето в семейна среда; Глава трета: Мерки за закрила на детето, свързани с настаняването му извън семейството; Глава четвърта: Правна и процесуална проблематика по въпросите на реинтеграцията и нейните мерки. Производства при постановяване на мерки за закрила на детето по ЗЗакрД. Производства с международен елемент.; Заключение; Списък на използваните библиографски единици; Списък на използваните съкращения.; Бележките под линия са 120 /сто и двадесет/.

По темата на дисертацията са разработени и публикувани 4 /три/ статии:

„Алтернативни решения на неуспялата закрила по Закона за закрила на детето“. В: сп. „Наука и технологии“ на Съюза на българските учени, раздел „Социални дейности, бр.7, Пето издание, 2015, с. 140-143;

„Процесуалните права на детето в производствата по неговия интерес“, В: сп. „Наука и технологии“ на Съюза на българските учени, раздел „Социални дейности“, бр.7, Пето издание, 2015, с. 144-148;

„Аз имам право да кажа“, В: сп. „Наука и технологии“ на Съюза на българските учени, раздел „Социални дейности“, бр.7, Шесто издание, 2016, с. 134-138.

„Светът на детето с увреждания“, В: сп. „Наука и технологии“ на Съюза на българските учени, раздел „Социални дейности“, Седмо издание, 2017, с. 1-4.

2. Докторантът Нели Карацанова – Роудс е завършила юридическото си образование през 1992 г. През същата година е назначена на длъжност „юрисконсулт“ в Община Бургас.

През академичната 1992/1993 г. г-жа Карацанова-Роудс започва работа като хоноруван асистент по учебната дисциплина „Вещно право“ в БСУ.

През 1993 г. докторантът е назначен на длъжността „районен съдия“ в Районен съд – Стара Загора. А през следващата 1994 година г-жа Роудс е вписана като адвокат към адвокатската колегия в Стара Загора.

От 2008 до 2012 г. докторантът работи като правен консултант в Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия. А от началото на 2017 г.е вписана и като адвокат в листата на европейските адвокати в Обединеното кралство.

3. Дисертационният труд има за предмет на изследване актуален и значим за правната теория и практика проблем – ефективността на мерките за закрила на детето според действащото законодателство.

3.1. В уводната част /с.7-12/ докторантът правилно и обосновано очертава актуалността, обекта /предмета/, задачата и целта на изследването.

Методологическата основа на изследването включва общонаучни и специални научни методи.

В този смисъл особено се открояват използваните исторически и критико-аналитичен методи.

3.2. В глава първа авторът разглежда от теоретична и практическа гледна точка правната същност на закрилата на детето, както през призмата на общата и специална правна уредба, така и от гледище на международноправния режим на изследваните обществени отношения. Изследването е сравнително добре структурирано и балансирано. Авторските тези са аргументирани.

Формулирани са редица предложения „de lege ferenda“, които имплицитно съдържат елементи на научен принос – например предложението за уреждане на доброволното

разрешаване на временната рискова ситуация в семейството с помощта на специализирани медиаторски бюра (с.28).

Този извод се отнася и за предложението за предвиждане на задължително явяване на представител на дирекцията „Социално подпомагане“, независимо от представения доклад във всяко съдебно или административно производство, в което за засегнати правата на детето (с.69).

Считам, че елементите на научен принос са силно изразени в раздел III на глава първа, озаглавен „Фактори за ефективността на мерките за закрила“ – например изводът, че в някои нормативни актове (за пример основателно е посочен Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето) цитирам „...мерките за закрила на детето, са подредени по ред, който не съответства на системата на процеса на закрила“ (с.84).

Добро впечатление прави формулираното предложение „de lege ferenda“, според което е необходимо изрично да се предвиди в Закона за закрила на детето разпоредба относно закрилата на децата – бежанци (с. 87-88).

3.3. Във втората глава на дисертационния труд са изследвани мерките за закрила на детето в семейна среда. Считам, че анализът е коректен. Поддържаните от автора становища са аргументирани. Споделям по-голямата част от формулираните предложения „de lege ferenda“ - например предложението за диференциране чрез легално дефиниране на понятията „дете в риск“ и „риск за дете“ (с.101).

3.4. Глава трета е посветена на мерките за закрила на детето, свързани с настаняването му извън семейството. В тази част от изследването анализът е коректен. Авторът аргументирано обосновава характерните особености (*differentia specifica*) на разглежданите мерки за закрила. Добро впечатление прави способността му да анализира самостоятелно различни правни конструкции – например тази на чл. 26, ал.5 ЗЗакрД (с.172), които съдържат елементи и на научен принос.

По-голямата част от формулираните предложения „de lege ferenda“ са релевантни и обосновани - например предложението за предвиждане на дневна резидентна грижа за някои категории деца (с.172).

3.5. В глава четвърта авторът изследва процесуалните проблеми при постановяването на мерки за закрила по едноименния закон и в производствата с международен елемент.

В тази част от изследването анализът е коректен. Формулирани са множество предложения „de lege ferenda“, които считам за обосновани. Някои от тях съдържат и елементи на научен принос – например предложението на страници 229-230 за цитирам „...“, че твърде удачно би било в

една бъдеща уредба и при колизия на една такава подсъдност *de lege ferenda* да се уреди участието и на двете дирекции „Социално подпомагане“ – изпращата и приемащата.”

В заключителната част авторът отново успешно концентрира вниманието на читателя върху фундаменталния изследователски проблем, а именно: ефективността на мерките за закрила на детето според приложимия закон и систематизира направените предложения „*de lege ferenda*”.

Представеният автореферат в обем от 35 страници отговаря на нормативните изисквания. Съдържанието му е съобразено с дисертационния труд и правилно отразява неговите основни положения.

От посочената библиографска справка е видно, че авторът е използвал по-голямата част от достъпната българска и чуждестранна специализирана литература.

4. По дисертационния труд могат да се направят някои критични бележки:

4.1. В изследването липсва коректна полемика с други български и чуждестранни автори. Наличието на този елемент би открито способността на автора за аналитичен подход към съществуващи в науката становища;

4.2. Списъкът с използваните специализирани списания следва да бъде отнесен в списъка с използваните библиографски единици;

4.3. Катедрата, в рамките на която се осъществява настоящата защита е „Правни науки“, а не „Гражданско-правни науки“ - за справка *вж. титулната страница на автореферата*;

4.4. Считаю, че част от формулираните в дисертацията авторови тези и предложения *de lege ferenda* трудно могат да бъдат споделени – например:

4.4.1. На страница 84 е формулирана следната препоръка – цитирам: „необходимо е нормативните актове да са лесно достъпни и разбираемо написани и за самите деца.”

Едва ли изразеното разбиране кореспондира с психо-физическата и интелектуална зрялост на едно - например 10 годишно дете.

4.4.2. Предложението за цитирам: „...да се предвиди правото на детето да може да извършва процесуални действия само или чрез посочения от него представител,...” (с.178).

Едва ли едно 10 годишно дете от гледище на неговата психо-физическа зрялост и юридическа грамотност (ако изобщо може да се говори за такава), ще бъде способно да извършва само някакви процесуални действия и да посочва най-подходящия за него процесуален представител.

4.4.3. На страници 217 направеното предложение *de lege ferenda* се нуждае от допълнителна аргументация, за да бъде прието като такова. Авторът обсъжда разпоредбата на чл.30,

ал.1 от ЗЗакрД и поддържа, че - цитирам: „уредбата търпи критика, доколкото някои от основанията за прекратяване на настаняването следват фактическия интерес на детето от прекратяване на мярката при настъпването на обективни основания за това.“

Не става ясно кои са тези фактически основания при кумулативното или алтернативното наличие на които детето да може самостоятелно да „възбуди“ производство по прекратяване на настаняването извън семейството.

4.4.4. На страница 218 докторантът предлага да бъде предвиден касационен контрол за решението по прекратяване на мярката, свързана с настаняване на детето извън семейството.

Считам, че това предложение не кореспондира с обстоятелството (както между другото посочва и самият автор) решението за прекратяване на настаняването се изпълнява по административен ред. Нещо повече. Коментираната теза страда от вътрешно противоречие – на страница 222 авторът сам посочва, че цитирам: „...самият закон е в разрез с принципа да се внесе в кратки срокове установеност и безспорност в положението на детето,...“.

4.4.5. На страници 223-224 докторантът предлага изпълнението на съдебните актове във връзка с предприемането на мярка за закрила на детето, свързани с настаняването му извън семейството по ЗЗакрД да се обвържат с процедурните правила на чл.528 от ГПК.

Считам, че предложението се нуждае от допълнителна аргументация, за да бъде прието като такова. Следва да се има предвид, че уредените случаи съдържат елементи на съдебно администриране на определена категория обществени отношения. Освен това тълкуваните норми на ЗЗакрД са процесуални и специални по отношение на ГПК.

4.4.6. В дисертацията е разгледано осиновяването като популярна мярка за закрила на детето.

Считам, че в тази част изследването има по-скоро коментарен характер. Този подход е довел до известно „отдалечаване“ на труда от присъщите за едно дисертационно изследване характеристики. Тази „слабост“, обаче, е компенсирана с редица обосновани предложения „de lege ferenda“ (с.136 и др.).

5. Отчитам сложността на проблематиката, предмет на дисертационното изследване, както различните, понякога напълно изключващи се становища в изследваната област на правното познание.

Общата ми оценка за дисертационния труд е положителна. Обогатяват се съществуващи правни знания в

правната наука с определена практическа насоченост. Докторантът Нели Карацанова - Роудс показва, че може да работи самостоятелно.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Дисертационният труд на тема „МЕРКИ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО СПОРЕД ЗАКОНА ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО“ отговаря на нормативните изисквания за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, с оглед на което препоръчвам на Нели Цанкова Карацанова - Роудс да се даде образователна и научна степен “доктор” по професионално направление: 3.6. Право, Гражданско и семейно право: 05.05.08.

Варна, 02.08.17

РЕЦЕНЗЕНТ:

★ ★

,